# MRF 2023.216

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 7. august 2023, j.nr. 21/09680, 21/09690 og 22/09264

***Ophævet og hjemvist Region Midtjyllands Råstofplan 2020, da der for Addit Graveområde ikke var foretaget en konsekvensvurdering, men alene en væsentlighedsvurdering baseret på, at der skulle gennemføres afværgeforanstaltninger for at minimere risiko ved okkerudledning for skade på smådyr og fisk i vandmiljøet.***

Region Midtjylland vedtog efter forudgående miljøvurdering og offentlig høring i juni 2021 Råstofplan 2020. Planen indeholdt bl.a. miljørapport om forslag til råstofgraveområde Addit Syd, der lå i nærheden af Natura 2000-område nr. 52. Af miljørapporten fremgik bl.a. i afsnit 5.3 om overfladevand, at der inden for graveområdet var udpeget et areal med stor risiko for okkerudledning, hvilket ved råstofudvinding kunne medføre såkaldt pyritoxidation, som ville være giftigt for smådyr og fisk i vandmiljøet. Ifølge rapporten kunne risikoen minimeres på flere nærmere specificerede måder, som kunne stilles som vilkår i konkrete indvindingstilladelser, hvor risici undersøgtes nærmere, og der evt. fastsattes afværgende foranstaltninger. Regionens vurdering var derfor, at der inden for råstofområdet kunne ske råstofindvinding uden at påvirke Natura 2000-området væsentligt, hvorfor der ikke var gennemført konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsen § 6, stk. 2. Råstofplan 2020 blev påklaget af Danmarks Naturfredningsforening og omboende, som bl.a. anførte, at miljøvurderingen var mangelfuld, idet det ikke kunne udelukkes at indvinding i graveområdet ville påvirke udpegningsgrundlaget for det nærliggende Natura 2000-område væsentligt. Miljø- og Fødevareklagenævnet (formanden) konstaterede, at regionen alene havde foretaget en væsentlighedsvurdering (screening) af planens mulige påvirkning af nærmeste Natura 2000-område, hvilket var begrundet med afværgende foranstaltninger, ligesom regionen havde udskudt dele af vurderingen til et senere tidspunkt. På den baggrund fandt klagenævnet, at det ikke var udelukket, at råstofplanen ville få væsentlig indvirkning på Natura 2000-området. Nævnet bemærkede i den forbindelse, at det ikke er muligt at udskyde stillingtagen til påvirkning af udpegningsgrundlaget for området efter habitatdirektivets art. 6, stk. 3. Da regionen havde beskrevet konkrete foranstaltninger, der kunne stilles som vilkår ved meddelelse af indvindingstilladelse, og da sådanne foranstaltninger ansås for at udgøre afværgende foranstaltninger, som ikke kan tages i betragtning ved en væsentlighedsvurdering, men i stedet skal indgå i en konsekvensvurdering, ophævede og hjemviste Miljø- og Fødevareklagenævnet Råstofplan 2020 i sin helhed.

***Kommentar:*** *Afgørelsen følger både EU-Domstolen og nævnets praksis, hvorefter konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, ikke kan undlades, hvis væsentlighedsvurderingen viser, at afværgeforanstaltninger er nødvendige, med den beskedne undtagelse for "standardkendetegn", som EU-Domstolen åbnede for i sag C-721/21 (**MRF 2023.97**), der dog ikke er relevant i denne sag om råstofplan og okkerforurening. I relation til råstofplaner (og andre planer), der ikke udgør den endelige tilladelse til et projekt, må dette dog formentlig forstås på den måde, at en konsekvensvurdering af planen må tage hensyn til, at en række spørgsmål i forbindelse med afværgeforanstaltninger kun kan besvares bindende i tilladelsen og derfor ikke meningsfuldt kan fastlægges i planen.*

# Ophævelse og hjemvisning i sag om Region Midtjyllands Råstofplan 2020 med tilhørende miljøvurdering

**21/09680, 21/09690, 22/09264**

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter råstoflovens § 5 a, jf. § 13, stk. 1, [1] og miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, jf. § 48, stk. 2.[2]

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Region Midtjyllands afgørelse af 23. juni 2021 om endelig vedtagelse af Råstofplan 2020 med tilhørende miljøvurdering og hjemviser sagen til fornyet behandling i førsteinstansen.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[3] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.[4] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. miljøvurderingslovens § 54, stk. 1, og råstoflovens § 43, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

## 1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelserne er den 26. juli 2021 og den 27. juli 2021 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af henholdsvis Danmarks Naturfredningsforening, [F1], (klager 1) og en omboende (klager 2). Klager 2 har efterfølgende flere gange fremsat supplerende bemærkninger med uddybning af de allerede fremførte klagepunkter.

Klager 1 har navnlig anført, at

- Region Midtjylland ikke har inddraget hensynet til, at området ved graveområde Addit Syd er omfattet af udpegninger om national geologisk interesse og økologiske forbindelser,
- arter på udpegningsgrundlaget for de nærliggende Natura 2000-områder vil blive påvirket af indvinding i graveområde Addit Syd, og
- der er observeret flere bilag IV- og bilag V-arter samt beskyttede fuglearter i området ved graveområde Addit Syd.

Klager 2 har navnlig anført, at

- miljøvurderingen for graveområde Addit Syd er mangelfuld, idet væsentlig påvirkning af det nærmeste Natura 2000-område ikke kan udelukkes, og Region Midtjylland burde have foretaget en konsekvensvurdering,

- miljørapporten ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger om beskyttet natur i graveområde Addit Syd,

- der er observeret bilag IV- og bilag V-arter samt beskyttede fuglearter i graveområde Addit Syd, og

- Region Midtjylland ikke har kortlagt råstofressourcen i forbindelse med vedtagelsen af Råstofplan 2020.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

Klager 2 har anmodet om at tillægge klagerne opsættende virkning. Miljø- og Fødevareklagenævnet har besluttet at færdigbehandle sagen i stedet for at træffe særskilt afgørelse om opsættende virkning. Nævnet beklager, at dette ikke er meddelt klager tidligere.

## 2. Sagens oplysninger

*2.1 Natura 2000-område nr. 52*

Det nærmeste Natura 2000-område er nr. 52 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå, der ligger nord og øst for graveområde Addit Syd.

Natura 2000-området består af fuglebeskyttelsesområde nr. 33 og nr. 35, der ligger henholdsvis ca. 2,7 km og 3 km nordøst fra graveområde Addit Syd samt habitatområde nr. 48, der ligger ca. 1,3 km nord for og ca. 890 m øst for graveområde Addit Syd.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 48 er:[5]

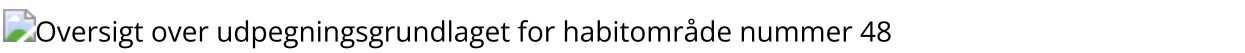
Oversigt over udpegningsgrundlaget for habitområde nummer 48

Af udkastet til Natura 2000-plan for perioden 2022-2027 fremgår det, at naturtyperne blank sejlmos og nedbrudt højmose tilføjes, og at vandløb med tidvis blottet mudder og bøg på muld fjernes fra udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 48.[6]

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 33 er:

Oversigt over udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nummer 33

Af udkastet til Natura 2000-plan for 2022-2027 fremgår, at arterne hedelærke, hvepsevåge og rødrygget tornskade tilføjes, og at stor skallesluger og fiskeørn fjernes fra udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 33.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 35 er:

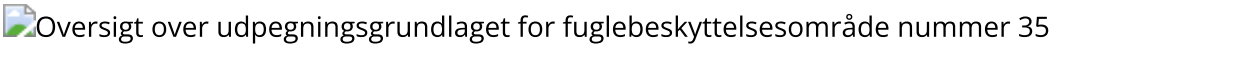
Oversigt over udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nummer 35

Af udkastet til Natura 2000-plan for 2022-2027 fremgår, at arten isfugl fjernes fra udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 35.

*2.2. Den påklagede afgørelse*

*2.2.1. Offentliggørelse af Råstofplan 2020*

Region Midtjylland har den 23. juni 2021 vedtaget Råstofplan 2020. Planen er offentliggjort på regionens hjemmeside den 29. juni 2021 med en række bilag. Bilagene omfatter bl.a. miljørapport om forslag til råstofgraveområde Addit Syd med tilhørende bilag og den sammenfattende redegørelse for miljøvurderingen af Råstofplan 2020.

*2.2.2. Miljørapport for råstofgraveområde Addit Syd*

I miljørapporten for graveområde Addit Syd fremgår det bl.a. af afsnit 5.3 om overfladevand, at der inden for graveområdet er udpeget et areal med stor risiko for okkerudledning. Okker kommer fra pyrit, der ved iltning skiller jern fra svovl til svovlsyre og opløst jern (pyritoxidation), som er giftigt for smådyr og fisk i vandmiljøet, idet det reducerer lysindfald og danner belægninger og dermed kan ødelægge leveforhold for dyr og planter.

Det fremgår desuden, at pyritoxidationen primært sker ved vask af materialer og i mindre grad som følge af råstofindvinding, og at påvirkningen aftager hurtigt. En undersøgelse af konsekvenser for grundvandskvalitet ved råstofindvinding under grundvandsspejl viste, at der blot få år efter ophør af råstofindvinding ikke kan konstateres forhøjede sulfatkoncentrationer i ældre gravesøer. Påvirkning fra pyritoxidationer og afledte virkninger heraf kan minimeres ved at tilrettelægge indvinding og vask, og i en indvindingstilladelse kan der stilles vilkår om f.eks. kalkning eller etablering af sedimentationsbassiner/okkerrenseanlæg, overvågning af vandkvalitet mv. Det fremgår, at en tilladelse til indvinding forudsætter, at risikoen for pyritoxidation undersøges nærmere, og at der eventuelt fastsættes afværgeforanstaltninger. Det fremgår, at det derfor vurderes, at råstofgraveområde Addit Syd kan udlægges som råstofgraveområde uden væsentlige påvirkninger af overfladevand som følge af pyritoxidation.

Om påvirkning af det nærmeste Natura 2000-område nr. 52 fremgår det bl.a. af miljørapportens afsnit 5.1, at der generelt ikke er væsentlige påvirkninger på grundvandet som følge af råstofindvinding. Undersøgelser har vist, at indvinding under grundvandsspejlet kan medføre en mindre påvirkning af grundvandspotentialet, som kun er sporbar inden for få hundrede meter fra indvindingsområdet. Tilladelse til indvinding under grundvandsspejlet inden for råstofgraveområdet vil kun blive meddelt, såfremt det i forbindelse med en konkret ansøgning dokumenteres, at indvindingen ikke vil påvirke Natura 2000-området.

Råstofgraveområde Addit Syd ligger i det topografiske opland til Væng Sø og er via denne og afløb herfra forbundet med Gudenåen i habitatområde H48. Det fremgår af miljørapporten, at Region Midtjylland ved en eventuel gravetilladelse vil stille vilkår, der sikrer, at vandområder ikke påvirkes, herunder vilkår om afværgeforanstaltninger i forhold til påvirkninger af pyritoxidation. Regionen har henvist til afsnittet om overfladevand og har vurderet, at en eventuel udledning af vand fra råstofaktiviteterne ikke vil påvirke arter eller naturtyper, der er knyttet til vandløbssystemer i Natura 2000-områder nedstrøms råstofgraveområdet.

Region Midtjylland vurderer samlet i miljørapporten, at råstofindvinding inden for råstofgraveområdet kan ske uden at påvirke naturtyper eller arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag eller Natura 2000-områdets integritet, og at der ved udlægning af

råstofgraveområde Addit Syd derfor ikke skal foretages en nærmere konsekvensvurdering af virkninger på Natura 2000-området, jf. habitatbekendtgørelsens § 6 stk. 2.

*2.2.3. Sammenfattende redegørelse*

Det fremgår af den sammenfattende redegørelse for miljøvurdering af Råstofplan 2020, at det er vurderet, at der ikke er risiko for væsentlig påvirkning af naturtyper eller arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder, og at regionen i forbindelse med konkret ansøgning om råstofgravetilladelse vil foretage yderligere en vurdering af mulig påvirkning af Natura 2000-områder, da forholdene kan være ændret på ansøgningstidspunktet.

*2.3 Klagens indhold*

*2.3.1. Klage over miljøvurderingen af Råstofplan 2020*

*Klager 2*

Klager har anført, at miljøvurderingen af Råstofplan 2020 er mangelfuld, idet det som følge af afstanden til nærmeste Natura 2000-område nr. 52 ikke kan udelukkes, at indvinding i graveområde Addit Syd vil påvirke udpegningsgrundlaget for området. Klager har i den forbindelse henvist til, at sugning under grundvandsspejl med stor sandsynlighed vil kunne påvirke vandstanden i søer og vadesteder omkring vådområderne, der er udpeget til at beskytte fugleliv, og at Natura 2000-område nr. 52 ligger ca. 780 m fra graveområdet. Klager har anført, at da det ikke kan udelukkes, at graveområde Addit Syd kan påvirke Natura 2000-området væsentligt, skal der foretages en konsekvensvurdering af planens påvirkning heraf.

Klager har derudover anført, at miljørapporten om forslag til råstofgraveområde Addit Syd ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger om naturbeskyttelsesinteresser. Klager har henvist til, at der inden for graveområde Addit Syd er naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fredede områder og naturmæssig særlig værdifuld skov. Desuden er området udpeget som en økologisk forbindelse, der har til hensigt at sikre dyr og planters mulighed for vandring og spredning. Derudover er der Ramsar-kvalificeret natur omkring graveområdet.

Klager har endvidere anført, at der er observeret flere bilag IV- og V-arter, herunder stor vandsalamander og flagermusarter, samt beskyttede fuglearter inden for graveområde Addit Syd.

Klager har samtidig anført, at kulturarv og rekreative interesser, herunder oplysninger om vandrestier i området, ikke er tilstrækkeligt belyst i miljøvurderingen.

Klager har desuden anført, at vurderingen af de trafikale forhold ved udlægningen af graveområde Addit Syd ikke indeholder en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af trafik og infrastruktur i området.

Klager har endelig anført, at miljørapporten om forslag til råstofgraveområde Addit Syd ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger om påvirkningen af de omkringboendes sundhed som følge af øget trafik, støv og støj fra graveområdet, og at socioøkonomiske forhold, herunder ejendomsværdi i området, ikke er tilstrækkeligt belyst i miljørapporten.

*2.3.2. Klager over vedtagelse af Råstofplan 2020*

*Klager 1*

Klager har anført, at Region Midtjyllands vedtagelse af Råstofplan 2020 er problematisk i forhold til geologiske interesser og naturbeskyttelse, herunder bevarelse af de landskabelige værdier. Klager har henvist til at graveområde Addit Syd ligger i et område, der er udpeget til at være af national geologisk interesse, og at det er et unikt istidslandskab omkranset af beskyttet natur og omfattet af udpegning om økologiske forbindelser. Klager har anført, at regionen har foretaget en afvejning efter råstoflovens § 3, herunder af hensynet til naturbeskyttelse og landskabet, men at råstofindvinding i området vil ødelægge landskabet og søerne i området.

Klager har anført, at opgørelsen over naturen er mangelfuld, da graveområde Addit Syd ligger relativt tæt på to store Natura 2000-områder, og at det kan forventes, at arter fra områderne kan vandre eller flyve ind i graveområdet.

Klager har endvidere anført, at det efter besigtigelse af området kan dokumenteres, at der findes flere bilag IV- og bilag V-arter samt beskyttede fuglearter omfattet af habitatdirektivet inden for graveområde Addit Syd samt yngleområder for flere arter herudover.

*Klager 2*

Klager har anført, at Region Midtjylland ved den endelige vedtagelse af Råstofplan 2020 den 23. juni 2021 alene har inddraget høringssvar fra to interessenter og ikke har inddraget klagers indlæg eller offentligheden i øvrigt. Klager har endvidere anført, at regionen ved udlæg af graveområde Addit Syd ikke har inddraget hensyn til, at området er udpeget som et nationalt bevaringsværdigt landskab, et nationalt geologisk interesseområde, et værdifuldt geologisk interesseområde og et eksisterende sammenhængende naturareal samt større sammenhængene landskab og bevaringsværdigt landskab, og at det samlede landskab ifølge klager vil blive skæmmet ved indvinding og bortgravning i området.

Endvidere har klager anført, at Region Midtjylland ikke har indhentet tilstrækkelige oplysninger om forekomst af naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 inden for graveområdet Addit Syd, og at regionen dermed ikke har inddraget hensynet til disse naturområder ved vedtagelsen af Råstofplan 2020. Klager har samtidig anført, at der er observeret tilstedeværelse af flere bilag IV- og bilag V-arter samt ynglesteder for yderligere bilag IV-arter, ligesom en række beskyttede fuglearter er observeret inden for graveområde Addit Syd, at Vejle Amt senest i 2007 har registreret bilag IV-arter inden for området, og at indvinding vil skade yngle- eller rasteområder for arterne. Klager har endvidere anført, at udlægning af graveområdet vil påvirke udpegningsgrundlaget i de nærliggende Natura 2000-områder.

Ifølge klager har Region Midtjylland ved udlægningen af graveområde Addit Syd ikke inddraget oplysninger om, at der er flere stisystemer samt tinglyste vejretter i området, der har høj rekreativ værdi for borgere og turister, ligesom oplysninger om historisk kulturarv, herunder en gammel hulvej i området, samt oplysninger om, at udlægningen vil påvirke ejendomspriserne i området, ikke er inddraget i regionens afgørelse.

Klager har anført, at Region Midtjylland i afvejningen efter råstoflovens § 3 alene har inddraget hensynet til råstofressourcens omfang og erhvervsmæssige interesser og ikke hensynet miljøbeskyttelse ved udlægningen af graveområde Addit Syd, og at udlægningen er i strid med råstoflovens formål om, at udnyttelse af råstofressourcen skal ske som led i en bæredygtig udvikling, jf. råstoflovens § 1, nr. 1, samt i strid med FN's verdensmål.

Klager har endvidere anført, at beslutningen om at udlægge graveområde Addit Syd er truffet på et uoplyst og ukorrekt grundlag, herunder om råstofressourcen i eksisterende graveområder, at Region Midtjylland ikke har kortlagt råstofressourcen i graveområde Addit Syd samt for kvartssand generelt i Råstofplan 2020, og at regionen har tilbageholdt informationer for Miljøstyrelsen. Klager har endelig anført, at afgørelsen vil skabe præcedens for fremtidige beslutninger.

*2.4. Region Midtjyllands bemærkninger til klagen*

Region Midtjylland har den 25. august 2021, den 22. december 2022, den 23. september 2021, den 5. oktober 2021 og den 30. juni 2022 indsendt bemærkninger til klagerne.

Region Midtjylland har bl.a. henvist til afsnit i miljørapporten for råstofgraveområde Addit Syd om påvirkningen af Natura 2000-områder ved udlægning af graveområdet. Regionen har anført, at råstofplaner har karakter af overordnet planlægning, der ikke indeholder nærmere beskrivelser af, hvor der inden for de udlagte graveområder skal indvindes råstoffer, eller hvor tekniske anlæg og kørselsveje skal forløbe. Råstofplaner indeholder heller ikke beskrivelser af, til hvilken dybde der kan indvindes, eller hvordan landskabet endeligt efterlades. Det er på planniveau derfor ikke muligt at afgrænse og vurdere, hvilken eventuel påvirkning af Natura 2000-områder som skal vurderes nærmere.

Region Midtjylland vurderer, at der i nødvendigt omfang er foretaget en vurdering i forhold til Natura 2000-områder.

**3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse**

*3.1. Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse*

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle forholdet om påvirkning af Natura 2000-område nr. 52.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har ikke taget stilling til sagens øvrige klagepunkter, jf. herved § 11 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

*3.2. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger*

*3.2.1 Det retlige grundlag*

I henhold til miljøvurderingslovens § 48, stk. 1 og stk. 2, kan afgørelser efter loven påklages efter de regler, der er fastsat i den lovgivning, som planen eller programmet er udarbejdet i henhold til. Den aktuelle plan er udarbejdet i henhold til råstofloven.

Efter råstoflovens § 13, stk. 1, 2. pkt., kan regionsrådets afgørelse efter råstoflovens § 5 a alene påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår retlige spørgsmål.

Det er et retligt spørgsmål, om råstofplanen er lovlig vedtaget, herunder om planen er tilvejebragt som foreskrevet efter bestemmelserne i råstoflovens kapitel 3 og om miljøvurderingen af planen overholder kravene i miljøvurderingsloven.

Klager over, at råstofplanen burde have haft et andet indhold eller over planens hensigtsmæssighed i øvrigt, er skønsmæssige spørgsmål, som ikke kan efterprøves af Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Efter råstoflovens § 5 udfører regionsrådet en kortlægning af råstofforekomsterne på landjorden.

Ifølge lovens § 5 a, stk. 1, udarbejder regionsrådet en plan for indvinding af og forsyning med råstoffer. Råstofplanen udarbejdes på grundlag af kortlægningen og skal omfatte en periode på mindst 12 år.

Det fremgår af miljøvurderingslovens § 12, stk. 1, at når myndigheden skal gennemføre en miljøvurdering i henhold til lovens § 8, stk. 1, skal myndigheden udarbejde en miljørapport, der på grundlag af de oplysninger, der er nævnt i lovens bilag 4, vurderer den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens eller programmets gennemførelse og rimelige alternativer under hensyn til planens eller programmets mål og geografiske anvendelsesområde. Det fremgår bl.a. af bilag 4, litra d, at der i miljørapporten skal gives oplysninger om ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen eller programmet, herunder navnlig problemer på områder af særlig betydning for miljøet, bl.a. Natura 2000-områder. Det følger derudover af bilag 4, litra f, at miljørapporten skal beskrive den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder bl.a. på spørgsmål om biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

Miljøvurderingsloven fastlægger ikke i sig selv nogle grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne forud for vedtagelse af planer omfattet af loven.

Ved den endelige vedtagelse af en plan skal regionen bl.a. inddrage miljørapporten, jf. miljøvurderingslovens § 13, stk. 1.

*3.2.2. Natura 2000-væsentlighedsvurderingen*

Efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer eller projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, førend der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i habitatbekendtgørelsens § 7. [7] Habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, gælder tillige ved regionernes udarbejdelse af råstofplaner efter råstoflovens § 5 a, jf. habitatbekendtgørelsens § 8, stk. 7, og ved vedtagelse af en plan, herunder en råstofplan, jf. habitatbekendtgørelsens § 8, stk. 8, nr. 2.

Bestemmelsen i habitatbekendtgørelsens § 8 implementerer bl.a. habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.[8]

Det følger af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, 1. pkt., at alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for forvaltningen af særlige bevaringsområder, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, skal vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne.

EU-Domstolen fortolker bestemmelsen i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, således, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at en plan eller et projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det udpegede område væsentligt, herunder om bevaringsstatus for de arter og/eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vil blive påvirket væsentligt (væsentlighedsvurdering). [9]

Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt planen eller projektet ønskes fremmet, gennemføres en nærmere vurdering (konsekvensvurdering). Denne vurdering skal omfatte alle aspekter af planen eller projektet, som kan påvirke den omhandlede lokalitet, og vurderingen skal udføres på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området.[10]

Ved myndighedens vurdering efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder forsigtighedsprincippet anvendelse.[11]

Det er ikke muligt at udskyde stillingtagen til, om en plan kan påvirke et Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.[12]

Med hensyn til den geografiske udstrækning af beskyttelsen har EU-Domstolen fastslået, at habitatdirektivets krav om væsentligheds- og konsekvensvurdering også gælder for en plan eller et projekt, der ligger uden for det berørte Natura 2000-område, når disse kan påvirke arter på udpegningsgrundlaget væsentligt. Det samme gør sig gældende, når arterne befinder sig uden for Natura-2000-området.[13]

EU-domstolen har udtalt, at afhjælpende foranstaltninger ikke kan tages i betragtning i forbindelse med en væsentlighedsvurdering efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.[14] Den konkrete sag omhandlede et projekt for etablering af en vindmølleparks tilslutningskabel gennem et Natura 2000-område. Anlægstilladelsen var betinget af myndighedens efterfølgende godkendelse af en plan for, hvordan overfladeafstrømningsvandet kunne kontrolleres således, at intet dynd eller andre forurenede stoffer kom ud i vandløbene. EU-domstolen fastslog, at foranstaltninger, som har til formål at undgå eller reducere et projekts skadelige virkninger på et Natura 2000-område, ikke kan tages i betragtning i forbindelse med vurderingen efter artikel 6, stk. 3, 1. pkt., af, om det er sandsynligt, at et Natura 2000-område påvirkes væsentligt (væsentlighedsvurderingen). Afhjælpende foranstaltninger kan altså ikke føre til, at der ikke skal foretages en konsekvensvurdering, men indgår i den nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området.

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at Region Midtjylland som led i miljøvurderingen af Råstofplan 2020 har foretaget en væsentlighedsvurdering af planens mulige påvirkning af det nærmeste Natura 2000-område nr. 52 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, 1. pkt. Regionen har

vurderet, at udlægningen af graveområde Addit Syd med vedtagelsen af Råstofplan 2020 ikke vil påvirke Natura 2000-områder væsentligt, og regionen har derfor ikke foretaget en konsekvensvurdering af råstofplanen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at Region Midtjylland ved vurderingen af, om graveområde Addit Syd kan udlægges uden væsentlig påvirkning af Natura 2000-område nr. 52, har taget afhjælpende foranstaltninger i betragtning, ligesom regionen har udskudt dele af vurderingen til et senere tidspunkt. Nævnet finder på den baggrund, at Råstofplan 2020 og miljøvurderingen for planen ikke er i overensstemmelse med reglerne i habitatbekendtgørelsen, og at afgørelserne dermed lider af en væsentlig retlig mangel.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har lagt vægt på, at det fremgår af miljørapporten for graveområde Addit Syd, at indvinding i området kan medføre risiko for pyritoxidation, som er giftigt for smådyr og fisk i vandmiljø, ligesom det kan ødelægge leveforholdene for vandmiljøets planter. Det fremgår desuden, at graveområde Addit Syd via Væng Sø er forbundet med Gudenåen, som ligger i habitatområde H48, hvor våde naturtyper og mindre vanddyr er på udpegningsgrundlaget. Nævnet har desuden lagt vægt på, at regionen i miljørapporten har anført, at en tilladelse til at indvinde råstoffer i området forudsætter, at risikoen for pyritoxidation bliver undersøgt nærmere eventuelt med fastsættelse af afværgeforanstaltninger. Regionen har således ikke på baggrund af objektive kriterier ved råstofplanens vedtagelse udelukket, at planen kan få væsentlig indvirkning på Natura 2000-området. Nævnet bemærker i den forbindelse, at det ikke er muligt at udskyde stillingtagen til, om en plan kan påvirke et Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, til et senere tidspunkt, herunder til behandlingen af en eventuel ansøgning om indvindingstilladelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har desuden lagt vægt på, at Region Midtjylland i forbindelse med Råstofplan 2020 har beskrevet konkrete foranstaltninger, der kan stilles som vilkår i en senere indvindingstilladelse med det formål at undgå eller reducere skadelig virkning på det nærliggende Natura 2000-område. Nævnet bemærker, at afhjælpende foranstaltninger ikke kan tages i betragtning ved selve væsentlighedsvurderingen, men i stedet kan indgå som led i den nærmere konsekvensvurdering af planens påvirkning.

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse har Region Midtjylland således ikke på et objektivt grundlag og uden inddragelse af afhjælpende foranstaltninger på tidspunktet for vedtagelsen af Råstofplan 2020 udelukket en væsentlig påvirkning på Natura 2000-område nr. 52.

### *3.3. Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger*

Ved en fornyet behandling bør Region Midtjylland foretage en ny vurdering, hvor regionen på et objektivt grundlag vurderer, om råstofplanen kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Hvis regionen ikke kan udelukke en væsentlig påvirkning uden at afhjælpende foranstaltninger tages i betragtning, må regionen foretage en konsekvensvurdering af råstofplanen.

### *3.4. Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse*

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Region Midtjyllands afgørelse af 23. juni 2021 om endelig vedtagelse af Råstofplan 2020 med tilhørende miljøvurdering og hjemviser sagen til fornyet behandling i førsteinstansen.

---

[1] Lovbekendtgørelse nr. 124 af 26. januar 2017 om råstoffer.

[2] Lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

[3] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

[4] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[5] Natura 2000-plan 2016-2021 nr. 52 for Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen (https://mst.dk/media/130099/52_n2000plan_2016-21.pdf).

[6] Natura 2000-plan 2022-2027 nr. 52 for Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen. (https://mst.dk/media/235466/n52-natura-2000-plan-2022-27-salten-aa-salten-langsoe-mossoe-og-soeer-syd-for-salten-langsoe-og-dele-af-gudenaa.pdf)

[7] Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[8] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

[9] Se EU-Domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02 (Waddenzee), præmis 49.

[10] Se EU-Domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02 (Waddenzee), præmis 61, og dommens punkt 4.

[11] Se EU-Domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11 (Sweetman), præmis 48

[12] Miljøstyrelsens habitatvejledning til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, pkt. 9.6.2.

[13] Se bl.a. EU-Domstolens dom af 26. april 2017 i sag C-142/16 (Moorburg), præmis 29.

[14] EU-Domstolens dom af 12. april 2018 i sag C-323/17, (People over Wind), præmis 35-37 og 40.

**Sag:**

21/09680,
21/09690, 22/09264

**Dato:**

7. august 2023.

**Emner:**

Miljøvurdering af ...

Råstofloven (/soe...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/) •
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(mailto:mfkn@naevneneshus.dk)
Tilgængelighedserklæring (https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk)